

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۴ / شماره ۶۱ / ۱۴۰۲

۱۴۰۲/۰۷/۲۳

مطالب این شماره

تورم مواد غذایی و تجربه سیاست‌گذاری کشورها

[ترجمه گزارش ماه سپتامبر امنیت غذایی بانک

جهانی: ۱۴ سپتامبر

۲۰۲۳]..... ۲

تهیه و تحلیل: سیدمحمد فهیمی فرد

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند خوانندگان
این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ شماره: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵ کدپستی:
۱۵۹۸۶-۳۳۳۱۳

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>

عنوان خبر: تورم مواد غذایی و تجربه سیاست‌گذاری کشورها (ترجمه گزارش ماه سپتامبر امنیت غذایی بانک جهانی: ۱۴ سپتامبر ۲۰۲۳)

تهیه و تحلیل: سیدمحمد فهیمی‌فرد

کد: PN-4-14020723-(92)

خلاصه متن خبر

الف) در یک نگاه کلی

- ✓ از زمان آخرین به روز رسانی در ۲۷ جولای ۲۰۲۳، شاخص‌های قیمت کشاورزی و غلات به ترتیب حدود ۶ درصد و ۱۰ درصد کاهش یافته و شاخص قیمت صادرات یکسان باقی ماند.
- ✓ تورم قیمت مواد غذایی داخلی در اکثر کشورهای با درآمد پایین، متوسط و بالا همچنان بالا است.
- ✓ نسخه سپتامبر ۲۰۲۳ AMIS Market Monitor حاکی از آن است که تحولات اخیر در بازارهای کالاهای کشاورزی، تحت سلطه محدودیت‌های صادراتی هند بر برنج و جنگ جاری در اوکراین بوده است.
- ✓ همانطور که در وبسایت بانک جهانی بیان شده است، در فصل آینده، بازار جهانی غلات عمدتاً به دلیل تولید بی‌سابقه سه غلات اصلی: گندم، ذرت و برنج رو به بهبود است.

ب) چشم انداز بازار جهانی (۱۳ سپتامبر ۲۰۲۳)

• روند قیمت جهانی کالاهای کشاورزی

از آخرین به‌روزرسانی در ۲۷ جولای، شاخص‌های قیمت محصولات کشاورزی و غلات به ترتیب حدود ۶ درصد و ۱۰ درصد کاهش یافته و شاخص قیمت صادرات یکسان باقی ماند. کاهش شاخص بهای غلات ناشی از قیمت ذرت و گندم بوده که از آخرین به روز رسانی به ترتیب ۱۳ و ۲۴ درصد کاهش داشته است. قیمت ذرت و گندم نیز نسبت به سال قبل ۲۸ درصد و ۳۱ درصد کاهش یافته است. با این حال، قیمت برنج از ماه می روند افزایشی خود را ادامه داده و ۳۱ درصد افزایش یافته است. در مقایسه با ژانویه ۲۰۲۱، قیمت ذرت ۶ درصد و قیمت گندم ۱۲ درصد کمتر است، در حالی که قیمت برنج ۱۶ درصد بالاتر است (شکل ۱).

• داشبورد تورم قیمت مواد غذایی

تورم قیمت مواد غذایی داخلی (که به عنوان تغییر سال به سال در جزء مواد غذایی شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) یک کشور اندازه‌گیری می‌شود) همچنان بالاست. اطلاعات مربوط به آخرین ماه (بین مه و آگوست ۲۰۲۳)، نشان می‌دهد که تورم بالا در تقریباً همه

کشورهای با درآمد پایین و متوسط وجود دارد. به‌طوریکه تورم بیش از ۵ درصد، در ۵۲٫۶ درصد از کشورهای کم درآمد، ۸۶٫۰ درصد از کشورهای با درآمد متوسط به پایین، و ۶۴٫۰ درصد از کشورهای با درآمد متوسط به بالا وجود داشته و بسیاری از آنها تورم دو رقمی را تجربه می‌کنند. علاوه بر این، ۷۳٫۲ درصد از کشورهای با درآمد بالا با تورم بالای قیمت مواد غذایی مواجه هستند. کشورهای که بیشترین تأثیر را در تورم جهانی قیمت مواد غذایی دارند، در آفریقا، آمریکای شمالی، آمریکای لاتین، آسیای جنوبی، اروپا و آسیای مرکزی هستند (شکل ۲ الف). همچنین، در حقیقت، تورم قیمت مواد غذایی از تورم کلی (که به عنوان تغییر سال به سال در CPI کلی اندازه‌گیری می‌شود) در ۸۱٫۰ درصد از ۱۶۲ کشوری که شاخص‌های CPI مواد غذایی و شاخص‌های CPI کلی هر دو در دسترس هستند، بیشتر است (شکل ۲ ب).

در نهایت، ۱۰ کشور با بالاترین تورم قیمت مواد غذایی، به صورت اسمی و واقعی، در جدول ۱ (بر اساس اطلاعات آخرین ماه یعنی مه ۲۰۲۳ تا آگوست ۲۰۲۳) فهرست شده است.

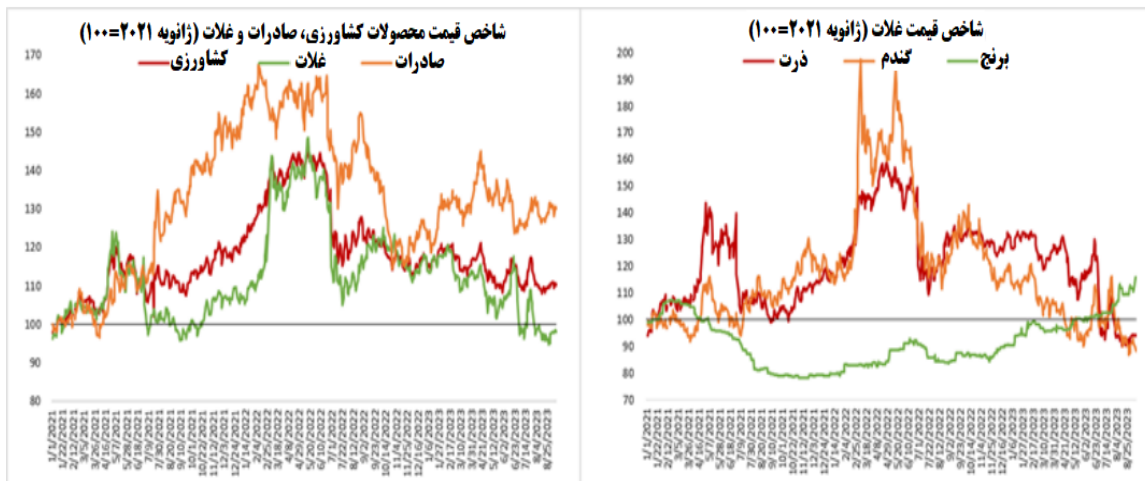
جدول ۱: ۱۰ کشور دارای بالاترین تورم قیمت مواد غذایی (درصد)

کشور	تورم اسمی مواد غذایی	کشور	تورم واقعی مواد غذایی
ونزوئلا	۴۰۲	مصر	۳۲
لبنان	۲۷۹	لبنان	۲۷
آرژانتین	۱۱۶	ترکیه	۱۵
ترکیه	۷۴	سورینام	۱۴
زیمبابوه	۷۱	رواندا	۱۳
سورینام	۷۰	سیرالئون	۱۳
مصر	۶۸	غنا	۱۲
سیرالئون	۵۸	گینه	۱۲
غنا	۵۵	پاکستان	۱۱
هائیتی	۴۶	مالاوی	۱۱

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول، Haver Analytics و Trading Economics

ج) واکنش‌های سیاست تجاری کشورها

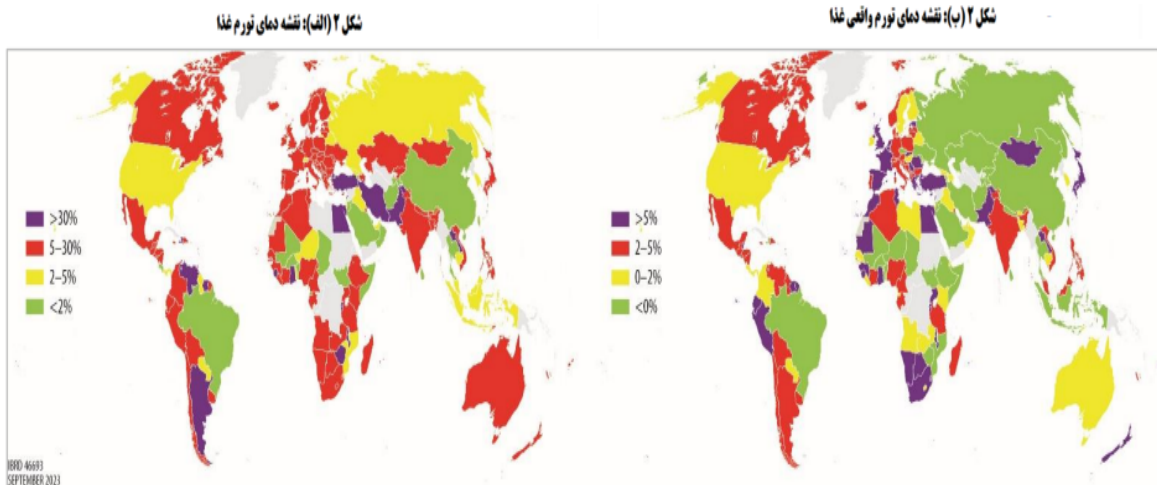
سیاست‌های تجاری منبع اصلی ریسک برای ثبات قیمت جهانی مواد غذایی می‌باشند. در این بخش اعلامیه‌های اخیر سیاست تجاری به عنوان منابع بالقوه چنین ریسکی ارائه می‌شود. اتخاذ سیاست تجاری بر روی مواد غذایی و کودها از شروع جنگ در اوکراین شدت گرفته و کشورها فعالانه از سیاست‌های تجاری برای پاسخ‌دهی به نیاز داخلی به هنگام مواجهه با کمبود بالقوه مواد غذایی از شروع پاندمی کووید-۱۹ استفاده کردند. محدودیت‌های صادرات بر مواد غذایی اصلی در جدول ۲ فهرست شده است. از ۱۱ سپتامبر ۲۰۲۳، ۱۹ کشور منع صادرات برای ۲۷ ماده غذایی و ۷ کشور، ۱۲ معیار محدودیت صادرات را اجرا کرده‌اند.

شکل ۱: روند قیمت محصولات کشاورزی و غلات (شاخص های اسمی)

مأخذ: اطلاعات قیمت کالاهای بانک جهانی

نکته: قیمت های روزانه از ۱ ژانویه ۲۰۲۱ تا ۱۳ سپتامبر ۲۰۲۳ می باشد. شاخص صادرات شامل کاکائو، قهوه و پنبه و شاخص غلات شامل برنج، گندم و ذرت است.

مأخذ: صندوق بین المللی پول، Haver Analytics و Trading Economics

نکته: تورم مواد غذایی برای هر کشور بر اساس اطلاعات آخرین ماه (مه ۲۰۲۳ تا اگوست ۲۰۲۳) است که جزء مواد غذایی شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) و داده های کلی CPI در دسترس می باشد. همچنین، تورم واقعی مواد غذایی به عنوان تورم مواد غذایی منهای تورم کلی تعریف می شود.

جدول ۲: اعمال کنندگان سیاست تجاری غذایی بر روی مواد غذایی اصلی

کشور اعمال کننده	شاخص	محصولات	تاریخ اعلام	تاریخ انتظاری خاتمه
افغانستان	منع صادرات	گندم	۲۰۲۲/۲۰/۵	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
الجزایر	منع صادرات	شکر، ماکارونی، روغن، بلغور و تمام مشتقات گندم	۲۰۲۲/۱۳/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
آرژانتین	مالیات بر صادرات	روغن سویا، کنجاله سویا	۲۰۲۲/۱۹/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
آذربایجان	منع صادرات	پیاز	۲۰۲۳/۳/۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
بنگلادش	منع صادرات	برنج	۲۰۲۲/۲۹/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
بورکینافاسو	منع صادرات	ارزن، ذرت، آرد سورگوم	۲۰۲۲/۲۸/۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
بلاروس	اخذ مجوز صادرات	گندم، چاودار، جو، جو دو سر، ذرت، گندم سیاه، ارزن، تریتیکاله، کلزا، بذور آفتابگردان، تفاله چغندر، کنجاله، کنجاله کلزا	۲۰۲۲/۱۳/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
کامرون	منع صادرات	غلات، روغن گیاهی	۲۰۲۱/۲۷/۱۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
چین	منع صادرات	نشاسته ذرت	۲۰۲۲/۲/۱۰	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	منع صادرات	برنج شکسته	۲۰۲۲/۸/۹	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	منع صادرات	گندم	۲۰۲۲/۱۳/۵	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	منع صادرات	شکر	۲۰۲۲/۱/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۰
هند	منع صادرات	برنج غیر باسماتی	۲۰۲۳/۲۰/۷	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	اخذ مجوز صادرات	آرد گندم و محصولات مرتبط	۲۰۲۲/۶/۷	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	منع صادرات	آرد گندم، سمولینا، مایدا	۲۰۲۲/۲۵/۸	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	مالیات بر صادرات	برنج در پوسته (درشت یا خشن)، برنج پوسته شده (قهوه ای)، برنج نیمه آسیاب شده یا کاملاً آسیاب شده (به غیر از برنج نیم پز و برنج باسماتی)	۲۰۲۲/۹/۹	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
هند	مالیات بر صادرات	پیاز	۲۰۲۳/۱۹/۸	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
کوزوو	منع صادرات	گندم، ذرت، آرد، روغن نباتی، نمک، شکر	۲۰۲۲/۱۵/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
کویت	منع صادرات	غلات، روغن گیاهی، گوشت مرغ	۲۰۲۲/۲۰/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
لبنان	منع صادرات	میوه و سبزیجات فرآوری شده، آرد غلات، شکر، نان	۲۰۲۲/۱۸/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
مراکش	منع صادرات	گوجه فرنگی، پیاز، سیب زمینی	۲۰۲۳/۸/۲	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
پاکستان	منع صادرات	شکر	۲۰۲۲/۱۵/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
روسیه	منع صادرات	برنج، بلغور برنج	۲۰۲۲/۳۰/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
روسیه	مالیات بر صادرات	دانه سویا	۲۰۲۲/۱۴/۴	۲۰۲۴/۳۱/۸
روسیه	مالیات بر صادرات	روغن آفتابگردان، کنجاله آفتابگردان	۲۰۲۲/۱۵/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
روسیه	مالیات بر صادرات	گندم، جو، ذرت	۲۰۲۲/۸/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
صربستان	منع صادرات	آرد ذرت، روغن آفتابگردان	۲۰۲۲/۱۰/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
تونس	منع صادرات	میوه‌ها و سبزیجات	۲۰۲۲/۱۲/۴	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	اخذ مجوز صادرات	گوشت مرغ، تخم مرغ، سبزیجات، میوه‌ها	۲۰۲۲/۲۷/۱	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	منع صادرات	روغن‌های پخت و پز	۲۰۲۲/۹/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	منع صادرات	گوشت گاو، گوشت گوسفند، گوشت بز	۲۰۲۲/۱۹/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
ترکیه	اخذ مجوز صادرات	غلات، دانه‌های روغنی	۲۰۲۲/۴/۳	۲۰۲۳/۳۱/۱۲
اوگاندا	مالیات بر صادرات	ذرت، برنج، سویا	۲۰۲۲/۲/۶	۲۰۲۳/۳۱/۱۲

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶
E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>